

GIYOHVANDLIK VOSITALARI VA PSIXOTROP MODDALARNING NOQONUNIY AYLANMASIGA QARSHI KURASHISHDA HUQUQNI MUHOFAZA QILUVCHI ORGANLAR FAOLIYATINI TAKOMILLASHTIRISH

Ibragimov Jahongir Alisher o'g'li

1-o'quv kursi 120-guruh kursanti

Annotatsiya: Mazkur maqolada zamonaviy dunyoda giyohvandlik vositalari, ayniqsa sintetik narkotiklarning tarqalishi bilan bog'liq muammolar, ularning jamiyat genofondiga zarari hamda ushbu jinoyatlarga qarshi kurashishda huquqni muhofaza qiluvchi organlar faoliyatini takomillashtirish masalalari tahlil etiladi. Shuningdek, “onlayn-narkobozor”larga qarshi kurashish, kadrlar tayyorlash va xalqaro hamkorlikni kuchaytirish bo'yicha takliflar ilgari suriladi.

Kalit so'zlar: giyohvandlik, sintetik narkotiklar, psixotrop moddalar, “zakladka”, huquqni muhofaza qiluvchi organlar, profilaktika, onlayn-savdo.

Kirish

Bugungi kunda giyohvandlik vositalarining noqonuniy aylanmasi transmilliy jinoyatchilikning eng xavfli turlaridan biri bo'lib qolmoqda. Global raqamlashtirish jarayonlari ushbu sohada ham o'z aksini topib, an'anaviy “qo'ldan-qo'lga” usuli o'rnini yashirin internet tarmoqlari (DarkNet) va messengerlar egallamoqda. Bu holat nafaqat jamoat tartibiga, balki milliy xavfsizlik va yosh avlodning jismoniy hamda ruhiy salomatligiga jiddiy tahdid solmoqda.

Giyohvandlik vositalari aylanmasining zamonaviy xususiyatlari:

Hozirgi vaqtda giyohvandlik jinoyatlari quyidagi belgilar bilan xarakterlanadi

- Sintetik moddalarning ustunligi: Tabiiy giyohvand moddalardan ko'ra, laboratoriya sharoitida tayyorlangan arzon va o'ta xavfli sintetik narkotiklar (masalan, “tuz”, “mefedron”) ommalashmoqda.

- Anonimlik va raqamli to'lovlar: Savdo jarayonlari asosan Telegram-botlar orqali amalga oshirilib, hisob-kitoblar kriptovalyuta yoki elektron hamyonlar yordamida bajarilmoqda.

- Kontaktsiz yetkazib berish: Moddalar “zakladka” (yashirin joyga qo'yib ketish) usuli bilan tarqatilmoqda, bu esa sotuvchi va xaridorning bevosita ko'rishishini istisno etadi.

Mavjud muammolar va tahlil

O'zbekiston Respublikasida kiber-muhitda sodir etilayotgan narkojinoyatlar soni o'sib bormoqda. Statistika shuni ko'rsatadiki, so'nggi yillarda musodara qilinayotgan psixotrop moddalarning salmog'i keskin ortgan. Biroq, ushbu jinoyatlarni fosh etishda quyidagi to'siqlar mavjud:

- Texnik cheklovlar: Messengerlardagi shifrlangan ma'lumotlarni o'qish va kiber-narkobozorlarni kuzatish uchun maxsus dasturiy ta'minotning yetishmasligi.

- Kadrlar salohiyati: Tezkor xodimlarning barchasi ham blokcheyn tranzaksiyalarini tahlil qilish va IP-manzillarni aniqlash bo'yicha yetarli ko'nikmaga ega emas.

- Targ'ibotning sustligi: Yoshlar o'rtasida sintetik moddalarning “birinchi martadanoq o'limga olib kelishi” haqidagi profilaktika ishlari har doim ham kutilgan natijani bermayapti.

Takomillashtirish yo'nalishlari

Giyohvandlikka qarshi kurashish samaradorligini oshirish uchun quyidagilar taklif etiladi:

- “Kiber-narkoguruhlar” tuzish: Ichki ishlar organlari tarkibida faqat internet orqali giyohvand moddalar savdosi bilan shug'ullanuvchi guruhlarini aniqlashga ixtisoslashgan maxsus bo'linmalar faoliyatini kengaytirish.

- Sun'iy intellektni joriy etish: Ijtimoiy tarmoqlar va messenjerlarda narkotiklarni targ'ib qiluvchi kalit so'zlarni avtomatik skaner qiluvchi va bloklovchi tizimlarni yaratish.

- Qonunchilikni qat'iylashtirish: Sintetik moddalar va kuchli ta'sir qiluvchi dori vositalarining noqonuniy savdosi uchun jazo choralarini zamon talablaridan kelib chiqib qayta ko'rib chiqish.

- Profilaktika: “Maktabdan boshlab” tamoyili: Ta'lim muassasalarida shunchaki ma'ruza emas, balki giyohvandlikning real oqibatlarini aks ettiruvchi interaktiv kiber-o'quv darslarini joriy etish.

Xulosa

Giyohvandlikka qarshi kurashish faqat huquqni muhofaza qiluvchi organlarning vazifasi emas, balki umummilliy masaladir. Raqamli texnologiyalar yordamida sodir etilayotgan narkojinoyatlarni jilovlash uchun zamonaviy kadrlar, ilg'or texnika va kuchli xalqaro hamkorlik zarur. Shundagina biz yoshlarimizni “asriy og'u”ning yangi va xavfli qiyofasidan himoya qila olamiz.

Foydalanilgan adabiyotlar (namuna asosida):

1. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. – T.: O'zbekiston, 2023.
2. O'zbekiston Respublikasining Jinoyat kodeksi (270-276 moddalar). – T.: Adliya, 2024.
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2024-yildagi “Giyohvandlik vositalarining noqonuniy aylanmasiga qarshi kurashish tizimini takomillashtirish to'g'risida”gi qarorlari.
4. BMTning Giyohvand moddalar va jinoyatchilik bo'yicha boshqarmasi (UNODC) yillik hisobotlari (2024-2025 yy.).